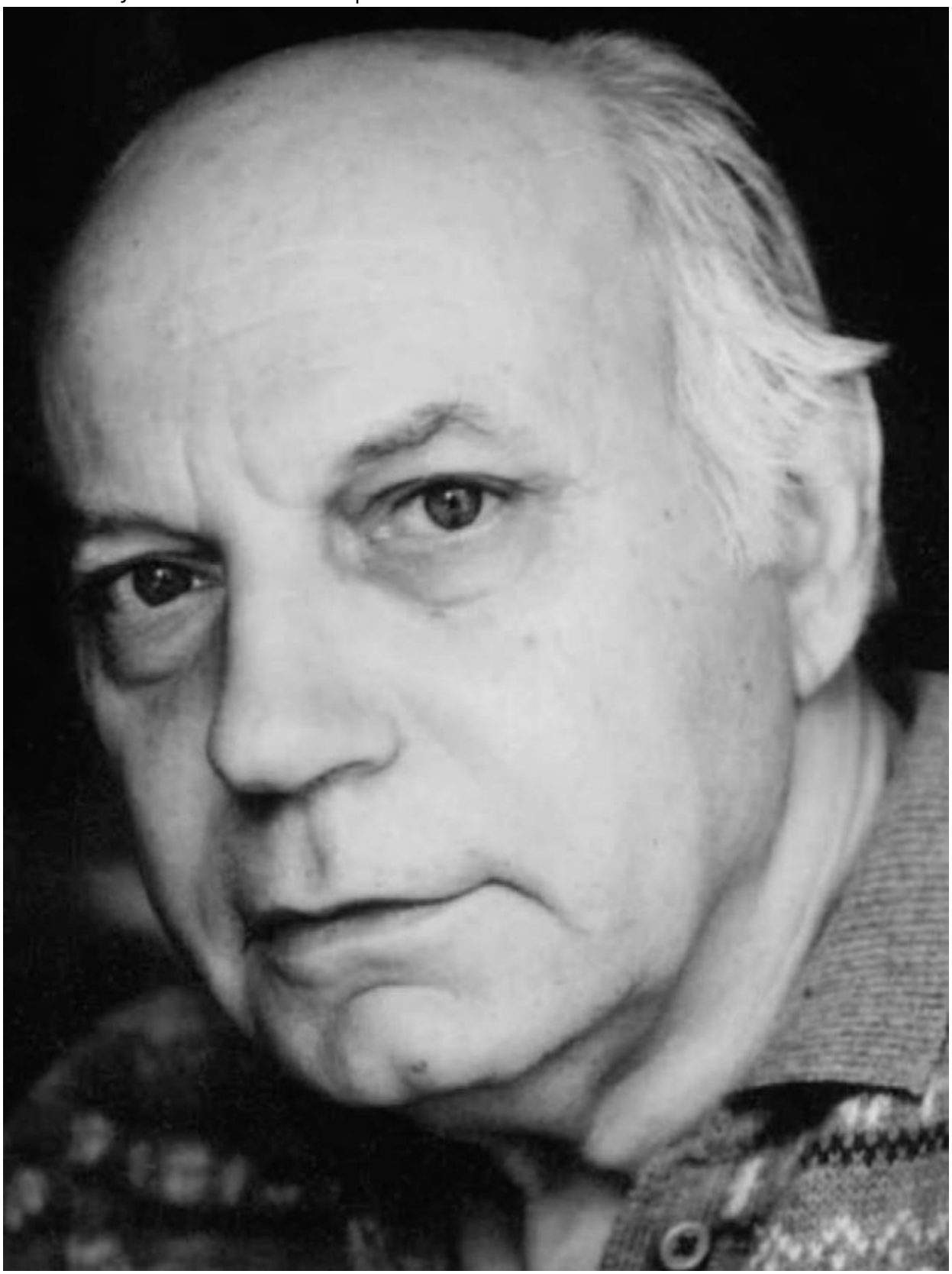
Μάριος Πλωρίτης: Η ομιλία υπέρ της αβασίλευτης Δημοκρατίας (Δημοψήφισμα 1974)

written by Piera Del Bando | 12.01.2023

Στις 8 Δεκεμβρίου 1974 έγινε δημοψήφισμα στην Ελλάδα για τη μορφή του πολιτεύματος για την επιλογή βασιλευόμενη ή αβασίλευτης δημοκρατίας. Το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος ήταν 69,2% υπέρ της αβασίλευτης δημοκρατίας.

Μέχρι το Δημοψήφισμα, χρέη Αρχηγού Κράτους εκτελούσε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας (του Στρατιωτικού καθεστώτος) Φαίδων Γκιζίκης. Στο δημοψήφισμα της 8ης Δεκεμβρίου 1974, η πλειοψηφία του εκλογικού σώματος, επέλεξε την Αβασίλευτη Δημοκρατία με ποσοστό 69,2%. Φωτό: το έμβλημα της δικτατορίας του 1967

Την 1η Ιουνίου 1973, η Χούντα των Συνταγματαρχών κατήργησε τη Βασιλεία στην Ελλάδα, μετά το Κίνημα του Ναυτικού εναντίον της, και εγκαθίδρυσε Προεδρική Δημοκρατία. Κανένα κόμμα δεν αναγνώρισε το δημοψήφισμα που ακολούθησε τον Ιούλιο του 1973 και δεσμεύτηκαν, μαζί με τον Κωνσταντίνο, στη διενέργεια άλλου, όταν αποκατασταθεί η Δημοκρατία.

Μετά την πτώση της Χούντας τον Ιούλιο του 1974,ο Κωνσταντίνος Καραμανλής υιοθέτησε την Συντακτική Πράξη της 1ης Αυγούστου 1974 και επανέφερε σε ισχύ το Σύνταγμα της 1 Ιανουαρίου 1952, χωρίς τις βασικές θεμελιώδεις διατάξεις, δηλαδή αυτές που αφορούσαν την βάση και τη μορφή του πολιτεύματος, ως Βασιλευομένης Δημοκρατίας. Η αναστολή των διατάξεων περί Αρχηγού Κράτους θα κρινόταν με Δημοψήφισμα που θα γινόταν εν καιρώ. Μέχρι το Δημοψήφισμα, χρέη Αρχηγού Κράτους εκτελούσε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας (του Στρατιωτικού καθεστώτος) Φαίδων Γκιζίκης. Στο δημοψήφισμα της 8ης Δεκεμβρίου 1974, η πλειοψηφία του εκλογικού σώματος, επέλεξε την Αβασίλευτη Δημοκρατία με ποσοστό 69,2%.

Στις παραμονές του δημοψηφίσματος της 8ης Δεκεμβρίου 1974 οι αντιμοναρχικές δυνάμεις της χώρας συγκρότησαν επιτροπές, οργάνωσαν συγκεντρώσεις και κάποιες ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές ομιλίες εκπροσώπων του πολιτικού και του πνευματικού κόσμου.

Ο Μάριος Πλωρίτης γράφει σχετικά στην εφημερίδα "ΤΟ ΒΗΜΑ":

Ο χρόνος ήταν λίγος και τα χρήματα ακόμα λιγότερα. Θέλω να πω, *ο χρόνος* απ' τις εκλογές της 17ης Νοεμβρίου ως το δημοψήφισμα, που είχε προκηρυχθεί για τις 8 Δεκεμβρίου… και τα *χρήματα* της δημοκρατικής παράταξης για την οργάνωση του αντιμοναρχικού αγώνα και την προβολή των θέσεών της.

Βέβαια, είχαμε απόλυτη πεποίθηση στο δημοκρατικό φρόνημα της μεγάλης πλειοψηφίας των Ελλήνων που η εγκληματική δικτατορία το είχε τρανέψει κατακόρυφα.

Επιπλέον, διαθέταμε και δυο σπουδαίους συμμάχους: Πρώτα-πρώτα, **τον ίδιο τον Κωνσταντίνο.** Η πολιτεία του, απ' την ώρα που ανέβηκε στον θρόνο, **βοούσε** πως η «Βασιλευομένη Δημοκρατία» του, μπορεί να ήταν εστεμμένη, αλλά μόνο δημοκρατία δεν ήταν. Το πραξικόπημά του της 15.7.65 η «απόλυση» του Γ. Παπανδρέου , η Αποστασία, το πραξικόπημα που χάλκευαν οι στρατηγοί «του» με την επίνευση της Αυλής, έπειτα η όρκιση της δικτατορικής κυβέρνησης απ' τον «άνακτα», οι έπαινοί

του για την «εθνοσωτήρια», το ιλαροτραγικό αντι-πραξικόπημά του του Δεκεμβρίου 1967 και η επαίσχυντη φυγή του, τα συγχαρητήριά του στον Παπαδόπουλο για τη διάσωσή του από την εναντίον του απόπειρα του Αλέκου Παναγούλη… όλα αυτά και πολλά άλλα συνθέτανε **βαρύ παθητικό** για τον διεκδικητή του «θρόνου των πατέρων του» και των ψήφων των Ελλήνων.

Επειτα, η **ουδετερότητα του Κωνσταντίνου Καραμανλή,** που δήλωσε πως ο ίδιος και το κόμμα του δεν θα είχαν καμιάν ανάμειξη στην προ δημοψηφίσματος εκστρατεία. Αν ο ιδρυτής της Νέας Δημοκρατίας εκδηλωνόταν υπέρ της βασιλείας (όπως προσδοκούσαν οι ζηλωτές της), τα πράγματα θα δυσκόλευαν πολύ για εμάς, αφού, τρεις εβδομάδες νωρίτερα, τον είχε ψηφίσει το 54% των εκλογέων. Ευτυχώς, ο Καραμανλής είχε πικρή πείρα από τα «παλατιανά» και προτίμησε την αποχή.

Αλλά, και πάλι, ο δρόμος για το δημοψήφισμα δεν ήταν στρωμένος με ρόδα. Οι βασιλικοί είχαν άφθονα οικονομικά μέσα για την προπαγάνδα τους κατά την *«Νταίηλυ Εξπρές»,* της 26.11, την κωνσταντινική εκστρατεία είχαν ενισχύσει *«ισχυροί κύκλοι των παρασκηνιών (εφοπλιστές κ.ά.)»,* ου μην αλλά και ο… Σάχης της Περσίας! Είχαν κιόλας νοικιάσει πολυτελή γραφεία στην Πανεπιστημίου… Εμείς είμαστε άστεγοι και άποροι. Τύχη αγαθή, ο αείμνηστος Γεώργιος Μαύρος μας παραχώρησε το επάνω πάτωμα του κτιρίου στη γωνία Πανεπιστημίου και πλατείας Ομονοίας. Σήμερα, το κτίριο αυτό η Εθνική Τράπεζα το έχει ανακαινίσει και καλλωπίσει, αλλά τότε ήταν κάπως… σαράβαλο. Εφτανε, όμως, και περίσσευε για να στήσουμε τις σκηνές μας. Και το «παγκάρι» μας: μη έχοντας οικονομικά μέσα, κάναμε έκκληση στους δημοκρατικούς πολίτες να εισφέρουν ό,τι μπορούσαν για τον αγώνα. Κόσμος και κόσμος άρχισε αμέσως ν’ ανεβοκατεβαίνει τη (μάλλον ετοιμόρροπα) σκάλα και να καταθέτει, κυριολεκτικά, τον οβολό του.

Δεν ξεχνώ ένα στιγμιότυπο, χαρακτηριστικό και χιουμοριστικό: Κάποιο πρωί, ήρθε ένας μεσόκοπος άντρας εργατικός φαινόταν και πρόσφερε ένα ποσό δυσανάλογο με την (εικαζόμενη) οικονομική κατάστασή του. «Μα δεν είναι πάρα πολλά;» τον ρώτησαν αμήχανα οι κοπέλες που συλλέγανε τις προσφορές. «Μπα», γέλασε εκείνος. «Πήγα και τα πήρα απ’ τους βασιλικούς και σας τα φέρνω»! Εμείς επαιτούσαμε κι εκείνοι πετούσαν χρήματα…

Την κρίσιμη ώρα την σήμανε η τηλεοπτική αντιπαράθεση. Οι δυο αντίπαλες παρατάξεις είχαν συμφωνήσει να γίνουν ανά τέσσερις δεκάλεπτες ομιλίες απ’ την κάθε πλευρά. Την αρχή έκανε (τιμής ένεκεν!) ο ίδιος ο Κωνσταντίνος, στις 26 Νοεμβρίου, με μαγνητοφωνημένο μήνυμα, σταλμένο απ’ το Λονδίνο, όπου εποιούσε τας διατριβάς του. Δήλωσε πως *«σέβεται απόλυτα τη λαϊκή κυριαρχία»* (εξαίρεση, τα βασιλικά πραξικοπήματα)… πως σκοπός του ήταν *«η αποκατάσταση της εθνικής ενότητας»* (εξαίρεση, οι διχασμοί που είχαν προκαλέσει οι «πατέρες» του, αλλά κι ο ίδιος, χαρακτηρίζοντας τους μισούς Ελληνες *«μιάσματα»)…* πως φρίττει για το *«αυταρχικό καθεστώς της 21 Απριλίου»* (εξαίρεση οι εναγκαλισμοί μαζί του και οι λιβανωτοί στους πρωτεργάτες του). Και τέλος, δακρυρρόησε για τον πόνο της εξορίας και τον καημό του να γυρίσει στον τόπο όπου *«βρίσκεται το σπίτι του και οι τάφοι των προγόνων του».* Αυτό το τελευταίο όπως διαπιστώσαμε φάνηκε να συγκινεί κάποιες «ευαίσθητες ψυχές» για «το καημένο το παιδί, που υποφέρει

μακριά απ’ την πατρίδα του»…

Την παράλλη, 28.11 ήταν η σειρά της δημοκρατικής παράταξης που δεν είχε ακόμα καταλήξει ποιος θα ήταν ο πρώτος ομιλητής της. Πολιτικός αρχηγός ή και βουλευτής αποκλειόταν, ύστερ’ από σχετική απόφαση όλων των κομμάτων να μη δοθεί κομματική χροιά στην αντιπαράθεση. Την παραμονή το μεσημέρι, έγινε σύσκεψη στο γραφείο του Γ. Μαύρου, για να επιλεγεί ο αντιφωνητής του Κωνσταντίνου. Τελικά, ο κλήρος έπεσε στον υπογράφοντα, επειδή είχα ασκήσει, από *«Το Βήμα»* έντονη πολεμική κατά του «ιερού παλατίου», τόσο στη διάρκεια της αποστασίας, όσο και στη μεταπολίτευση.

Αλλά όσα δίκια και να ‘χεις, **πώς** απαντάς σ’ έναν «εστεμμένο», που είχε μάλιστα «ποντάρει» και στον συναισθηματισμό των ακροατών ενώ εσύ δεν διαθέτεις ούτε τη «διασημότητά» του, ούτε την «αίγλη» του αξιώματός του, ούτε θρήνους και δάκρυα;

Ο μόνος τρόπος ήταν, στον **έναν και «μεγαλειότατο»** ν’ απαντήσεις ως φωνή των **πάμπολλων «μικρών»** Ελλήνων, που δεν διαθέτανε βασιλικό «φωτοστέφανο» αλλά, επί γενεές γενεών, είχαν πληρώσει πανάκριβα το χρύσωμά του. Ετσι κι έγινε.

Η ομιλία Μάριου Πλωρίτη

Προχθές το βράδυ σας μίλησε ο απόγονος μιας ξένης δυναστείας, εκλιπαρώντας την ψήφο σας για τη βασιλεία, δηλαδή για τον εαυτό του, για τα παιδιά του, για τη δυναστεία του. Σήμερα σας μιλά ένας απλός πολίτης, ένας από σας, ζητώντας την ψήφο σας για τη δημοκρατία, δηλαδή για σας τους ίδιους, για τα παιδιά τα δικά σας, για την Ελλάδα.

Γιατί στις 8 Δεκεμβρίου δεν έχουμε να διαλέξουμε ανάμεσα σε μερικά κόμματα και να αποφασίσουμε σε ποιο θα εμπιστευθούμε την εξουσία για τέσσερα, το πολύ, χρόνια. Έχουμε να διαλέξουμε ανάμεσα σε δύο πολιτεύματα και να αποφασίσουμε σε ποιο θα εμπιστευθούμε τις τύχες της χώρας μας για δεκαετίες ολόκληρες, έχουμε να αποφασίσουμε αν ο αρχηγός του Κράτους θα είναι Έλληνας, που θα εκλέγεται από τους Έλληνες για ορισμένο χρονικό διάστημα, ή αν θα είναι ο κληρονόμος μιας ξένης δυναστείας, που την διόρισαν οι ξένοι και στάθηκε πάντοτε όργανο των ξένων.

Δημοψήφισμα 1974		
Εγγεγραμμένοι	6.250.379	
Ψήφισαν	4.719.494	75,51%
Άκυρα ψηφοδέλτια	28.889	0,61%
Έγκυρα ψηφοδέλτια	4.690.605	99,39%

	Ψήφοι	**Ποσοστό**
Αβασίλευτη Δημοκρατία	**3.244.748**	**69,18%**
Βασιλευομένη Δημοκρατία	**1.445.857**	**30,82%**
Αποχή		24,49%

> Μέχρι το Δημοψήφισμα, χρέη Αρχηγού Κράτους εκτελούσε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας (του Στρατιωτικού καθεστώτος) Φαίδων Γκιζίκης. Στο δημοψήφισμα της 8ης Δεκεμβρίου 1974, η πλειοψηφία του εκλογικού σώματος, επέλεξε την Αβασίλευτη Δημοκρατία με ποσοστό 69,2%. Στον πίνακα φαίνονται τα πανελλαδικά αποτελέσματα στο Δημοψήφισμα του 1974.

Ακούσαμε βέβαια, πριν μερικές μέρες, ένα συνήγορο του θρόνου να λέει πως “οι Έλληνες δεν είναι ακόμη ώριμοι για τη Δημοκρατία”. Και η φράση αυτή θυμίζει τόσο πολύ τους μύδρους του απριλιανού δικτάτορα για την “ανωριμότητα των Ελλήνων”, ώστε από μόνη της μαρτυρεί τι εκλεκτικές συγγένειες υπάρχουν ανάμεσα στη νοοτροπία της βασιλείας και στη νοοτροπία της δικτατορίας. Άλλωστε, η διαφορά ανάμεσα στη δημοκρατία και τη βασιλεία δεν είναι θεωρητική αλλά πρακτική. Αν κάνουμε ”Λάθος” στην εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας, μπορούμε να τον αντικαταστήσουμε ειρηνικά με την ψήφο μας, όταν τελειώσει η θητεία του. Αν όμως κάνουμε λάθος στην εκλογή της βασιλείας, δεν μπορούμε να την αντικαταστήσουμε παρά μόνο με τη βία, με την επανάσταση. Και τέτοιες επαναστάσεις γνώρισε άφθονες ο τόπος μας, που έχει πληρώσει με πάρα πολλές συμφορές την πολυτέλεια του θρόνου.

Ένας ξένος συγγραφέας λέει πολύ σωστά: “Οι σύγχρονοι βασιλείς μοιάζουν με σκωληκοειδείς αποφύσεις. ‘Όταν κάθονται φρόνιμοι, είναι άχρηστοι· όταν γίνονται ενοχλητικοί, επιβάλλεται η “αφαίρεσή” τους, που είναι πάντα “επικίνδυνη”… Ύστερα από τις αδιάκοπες “ενοχλήσεις” και αναταραχές, που έχει προκαλέσει η βασιλεία στην Ελλάδα, ύστερα από τους γύψους και τα χειρουργικά τραπέζια της επταετίας, οι Έλληνες δεν μπορούμε να ανεχθούμε νέες περιπέτειες και νέες “εγχειρίσεις”.

> Ο Κωνσταντίνος Β΄ (Αθήνα, 2 Ιουνίου 1940 -) υπήρξε Βασιλιάς των Ελλήνων από το 1964 έως το 1967 (τυπικά έως το 1973 οπότε διενεργήθηκε το δημοψήφισμα της δικτατορίας) ενώ εξέπεσε οριστικά του αξιώματός του το 1974 με το δημοψήφισμα για τη μορφή του πολιτεύματος στην Ελλάδα στο οποίο ο Ελληνικός λαός επέλεξε με ποσοστό 69,2% την Αβασίλευτη Δημοκρατία, ως μορφή πολιτεύματος στην Ελλάδα. Από το 1967 ζούσε αυτοεξόριστος στην Ιταλία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Δεξιά η βασίλισσα Φρειδερίκη (1967)

Αλλά δεν μπορούμε να ανεχθούμε και νέες περιφρονήσεις, όπως αυτή που μας έφερε το προχθεσινό μήνυμα, που κάθε του φράση έκρυβε βαθιά περιφρόνηση για την κρίση και για τη μνήμη των Ελλήνων. Γιατί μόνο άνθρωποι που θα είχαν εντελώς χάσει και μνήμη και νου θα μπορούσαν να πιστέψουν τους ισχυρισμούς και τις υποσχέσεις του Κωνσταντίνου.

Σας μίλησε για τις “αρχές” του και σας είπε ότι πρώτη του αρχή είναι ο απόλυτος σεβασμός προς τη λαϊκή κυριαρχία και τη λαϊκή θέληση. Και είναι εκείνος ακριβώς που, πριν από 9μόλις χρόνια, ποδοπάτησε τη λαϊκή κυριαρχία, αναγκάζοντας το νόμιμο πρωθυπουργό της χώρας να παραιτηθεί και κατασκευάζοντας τις κυβερνήσεις-ανδρείκελα της αποστασίας. Δεν πρωτοτύπησε, άλλωστε, σ’ αυτό διόλου. Οι βασιλείς έχουν μια πολύ ευγενή μέθοδο για να περιφρονούν τη λαϊκή θέληση: ονομάζεται “διαφωνία”. Όπως ο Κωνσταντίνος κατάργησε τον Παπανδρέου το 1965 διαφωνώντας μαζί του, έτσι ακριβώς είχε καταργήσει ο πατέρας του τον Κ. Καραμανλή το 1963, έτσι είχε καταργήσει ο παππούς του τον Ελευθέριο Βενιζέλο, έτσι είχε καταργήσει και ο προπάππος του το Χαρίλαο Τρικούπη.

Σας μίλησε, τέλος, ο Κωνσταντίνος για τον πόνο της εξορίας, για τον καημό του να γυρίσει στον τόπο του, όπου βρίσκεται το σπίτι του, το σπίτι των παιδιών του και οι τάφοι των προγόνων του. Και είναι εκείνος που έμεινε, έξι ολόκληρα χρόνια, αμίλητος, όταν ο τόπος στέναζε κάτω από την πιο χυδαία τυραννία. Είναι εκείνος που σώπαινε, όταν χιλιάδες Έλληνες στέλνονταν εξορία στην κόλαση της Γυάρου και της Λέρου. Είναι εκείνος που έμεινε βουβός, όταν τα παιδιά τα δικά μας σφαγιάζονταν στο θυσιαστήριο του Πολυτεχνείου. Είναι εκείνος που έμεινε απαθής, όταν εκατοντάδες τάφοι άνοιγαν για να δεχτούν τους νέους μας, που δεν έχουν γαλάζιο αίμα αλλά αίμα ελληνικό. Και είναι εκείνος που εσίγησε και πάλι, όταν στην Κύπρο σκάβονταν χιλιάδες άλλοι τάφοι για τα θύματα του πραξικοπήματος και της εισβολής, που ήταν έργο των προστατευομένων του. Και δεν μπορούσε να μη σιωπήσει. Γιατί και η επτάχρονη τυραννία και η σφαγή του Πολυτεχνείου και η τραγωδία της Κύπρου είναι τα τερατώδη παιδιά της δικτατορίας. Και η δικτατορία είναι το θετό και αντάξιο παιδί του Κωνσταντίνου.

Φίλοι μου. Όταν την Κυριακή θα φτάσετε στην κάλπη, πάνω από τον ώμο σας θα στέκουν οι σκιές μυριάδων Ελλήνων, που πέθαναν για την ελευθερία αυτού του τόπου. Ο αγώνας των περισσότερων απ’ αυτούς προδόθηκε ξανά και ξανά και το κυριότερο όργανο της προδοσίας ήταν ο θρόνος, που μεταμόρφωνε τα κατορθώματα των αγωνιστών σε προνόμια της ιθαγενούς και της ξένης ολιγαρχίας. Στο χέρι σας είναι να μην προδώσετε μεθαύριο και σεις τους νεκρούς μας και τις θυσίες τους.

Πηγή: Σύγχρονη πολιτική Ιστορία της Ελλάδας, Γιώργος Αναστασιάδης, εκδ.

Μαλλιάρης Παιδεία, 1992.

Με πληροφορίες από: Ο ΚΛΟΟΥΝ και ΤΟ ΒΗΜΑ